

ETTEVÕTLUSEGA MITTEALUSTAMISE UURING

Loomeettevõtluse potentsiaaliga Ida-Virumaa inimeste toetamise võimalused ettevõtlusega alustamiseks

Tellijaja: Ida-Viru Ettevõtluskeskus, Piia Tamm piia.tamm@ivek.ee

Projekt: "Ida-Viru loomeklasteri käivitamine"

Valdkond, millesse panustame: Ida-Virumaa ettevõtluse ja inimeste oskuste mitmekesistamine (RE.1.1.2)

Rahastaja: Rahandusministeerium

Teostaja: Gurmeejooksud MTÜ, Aet Kiisla aet.kiisla@gmail.com

November 2022

Lühikokkuvõte¹

Inimesed, kes pole kunagi ettevõtlusega tegelenud, ei soovi riskida. Teisel kohal on oskuste või raha puudumine. Levinuimad hobid on käsitöö, aiandus ja sport.

Olukorra leevendamiseks soovitatavad tegevused saab seada kolme alateema alla: koostöö ja paindlikkus, koolitus, sihtrühm.

Koostöö ja paindlikkus: 1) Inimesed soovivad tegutseda rohkem koos kui üksi. Tutvuda loomemajadega jms teistes piirkondades. 2) Koostöövormid peavad olema paindlikud, sest inimesed ei taha kogu aeg ja täiskoormusega loomeettevõtlusega tegeleda. 3) Paindlikud tegutsemisvormid – projektipõhisus, MTÜ-d, FIE, OÜ. 4) Koostöö nende organisatsioonide vahel, mis inimestele erinevaid arendavaid tegevusi pakuvad – ressursside säästmine, üksteise tegevuse võimendamine.

Koolitus: Konkreetsete hobide esindajatega kohtumised; konkreetsete sammude selgitamine ettevõtlusega alustamisel; konkreetset selgitused erinevate tegutsemisvormide vahel valiku tegemiseks. Õppereisid, mentorid.

Sihtrühm: otsida üles sihtrühmad, kes koolitusi ja toetust enim vajavad ja/või kõige reaalsemalt ettevõtlusega tegelema hakkavad. Pensionärid, last hooldavad vanemad, lapsed ja noored.

¹ Vene keeles [lisas 4](#)

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Tulemused.....	4
Materjalid mõttearenduse toetamiseks.....	7
Soovitused lahendusteks.....	8
Lisa 1 Küsitluse tekst.....	9
Lisa 2 Intervjuu küsimused ja vastused.....	10
Lisa 3 Ettevõtlusega mitteamustamise põhjused oma sõnadega.....	13
Lisa 4 Краткое содержание.....	15

Sissejuhatus

Ida-Virumaa ettevõtlusaktiivsus on aastaid olnud madalaim Eestis. Selle olukorra leevendamiseks on ette võetud palju, aga kindlasti mitte kõike võimalikku.

Uuringu eesmärk: teada saada, mis põhjustel ei alusta Ida-Virumaa loomeettevõtluse potentsiaaliga inimesed ettevõtlusega ja millega saaks nende võimaliku soovi realiseerimist toetada.

Uuringu meetodid: lühike küsitlus, lisaks põhjalikumad intervjuud. Teha mõlemat küllastumiseni, st kuni on näha, et põhimõtteliselt uusi mõtteid ei lisandu. Küsitlusest selgus, milliseid oskusi inimestel on, mida saaks soovi korral ettevõtluses rakendada. Samuti selgus, kas ettevõtlusega alustamine on jäänud teadmiste ja oskuste või iseloomu ja soovi taha. Üks küsimus hobide kohta oli sõnastatud loometegevusest lähtuvalt, et hinnata just loomeettevõtluse potentsiaali ning hiljem intervjuudes täpsustada, kuidas võiks nimetatud konkreetset hobi ettevõtteks arendada. Intervjuud aitasid põhjuseid ettevõtlusega mittealustamiseks paremini mõista. Samuti arutleda, millistel tingimustel võiks seda siiski teha. Intervjuudest võisid välja tulla mõned lahenduseettepanekud või vähemalt vihjeid neile. Siiski polnud konkreetsete lahenduste pakkumine selle uuringu eesmärk. Küsitluses osalenute intervjuude kokkuvõtte järel toimusid ekspertintervjuud tulemuste mõtestamiseks.

Uuringu käik: Küsitlus avaldati 21. septembril <https://ivek.ee/miks/> kakskeelsena ning levitati nii e-maili listide kui sotsiaalmeedia abil. Vastuseid koguti 22. oktoobrini 2022. Intervjuudega alustati 13. oktoobril. Küsitluse tekst on [lisas 1](#) ja intervjuu põhiküsimused [lisas 2](#). Intervjuu toimus telefonitsi või Facebooki messengeri videokõnena eesti või vene keeles. Intervjuus tugineti küsitluse vastustele, et rääkida konkreetset selle inimese arvamusest ja hobidest. Intervjueeritavaid oli kaheksa. Ekspertintervjuud toimusid 7.-14. novembril 2022.

Statistika: Küsitlusele vastas kokku 59 inimest: 53 naist, 6 meest. Vanus: 18-74 eluaastat, keskmine 43,5. Rahvus: 33 venelast, 22 eestlast, 3 märkis rahvuseks muu. Elukoht: Jõhvi 18, Narva 15, Kohtla-Järve 13, ülejäänud kohtadest üksikud: Sillamäe, Narva-Jõesuu, Toila, Voka, Pagari, Sonda, Peeri, Kiviõli, Pühajõe.

Tulemused

Võib julgelt oletada, et küsitlusele vastasid keskmisest ettevõtlikumad inimesed, kes on vähemalt mõelnud selle peale, et võiks tegeleda ettevõtlusega. Inimesi, kes pole selle peale kunagi mõelnud, see küsitlus vaevalt kõnetas. Ilmselt on siin olukord sarnane valimistega – ühed on kindlalt ühe partei poolt, teised teise partei poolt ja võitlus käib nende häälte nimel, kes pole otsustanud. Siin olukorras tähendab see paralleel, et ettevõtlusega tegelema ei hakka need, kes pole sellele isegi mõelnud. Mõjutada saab neid, kes on sellele kasvõi põgusalt mõelnud. Ehk siis seda sihtrühma, kes ka selles uuringus osales. Seega pole põhjust muretseda väheste vastuste pärast vaid rõõmustada õigete vastajate üle. Need on kõige õigemad inimesed sellisel teemal kaasa rääkima.

Küsitluse tulemused annavad ettekujutuse üldpildist. Tänu sellele mõistame, millised põhjused ettevõtlusega mittealustamiseks on levinuimad ja näeme, mida on võimalik mõjutada ja mida mitte. Samuti näeme, milliste hobide esindajad on potentsiaalsed ettevõtjad ja toetavaid meetmeid saab rohkem suunata nende hobide esindajatele. Vaatame vastuseid lähemalt.

Põhjused, miks ei alustata ettevõtlusega

Esikohal oli vastus “ei soovi riskida”. Seda on koolituste ja stardikapitaliga raske leevendada, see on peamiselt inimese sisemine takistus. Mingil määral võib seda leevendada juba koolis saadud finantskirjaoskus. Koolis, sest see ei nõuaks sisemist motivatsiooni. Täiskasvanuna isegi tasuta vastavale koolitusele minekuks peaks olema siiski mingi sisemine soov.

Järgmisel neljal kohal olid põhjused, mida saab väliselt mõjutada: stardikapitali puudumine, ei ole head äriideed, ettevõtlusega tegelemise oskuste puudumine, selliste oskuste puudumine, millega saaks ettevõtluses raha teenida. Kõik need oskused on arendatavad. Kui sellistel teemadel koolitusi pakutakse, tuleb edasi vaadata, millistele sihtrühmadele neid pakutakse ja kuidas kommunikeeritakse.

Küsitluse põhjal olulisimad põhjused, miks ei alustata ettevõtlusega:

ei soovi riskida 29

stardikapitali puudumine 27

ei ole head äriideed 24

ettevõtlusega tegelemise oskuste puudumine 24

selliste oskuste puudumine, millega saaks ettevõtluses raha teenida 22

ajakulu, mis kaasneb ettevõtlusega tegelemisega 14

huvipuudus 8

see segab mu igapäevast elurütmi 7

muu 4

teiste inimeste tauniv suhtumine ettevõtjatesse 2

Oma sõnadega antud põhjendused on muutmata kujul [lisas 3](#).

Hobid, mille muutmist ettevõtluseks võiks kaaluda

Küsitluse tulemused toovad üpris selgelt välja populaarseimad hobid, millele võib edaspidi spetsiifilisemalt tähelepanu pöörata. Enim kerkivad esile käsitöö, aiandus ja sport. Kunst ja muusika on saanud veidi vähem häält ja järgmisi vastuseid on juba üksikud.

Küsitluse põhjal populaarseimad hobid:

käsitöö 24

aiandus 22

sport 20

kunst 15

muusika 11

tantsimine 6

laulmine 5

kirjutamine 4

muu (täpsustamata) 4

audio-visuaalne meedia 4

näitlemine 2

toitlustus ("muu" täpsustus) 2

lugemine ("muu" täpsustus) 1

Küsitluse tulemuste täpsustamiseks toimusid intervjuud. Intervjuu küsimused ja vastuste märkmed on [lisas 2](#). Neid vastuseid sünteesides saab välja tuua võimalikud konkreetsed lahendused.

Küsitluse ja intervjuude järel sai teha mõned vahejärelused. Nende testimiseks ja täpsustamiseks toimusid täiendavad individuaal- ja rühmavestlused ekspertidega.

Anna Markova on Narva loomemajandusega kursis olev ja paljude loominguliste hobidega inimestega tuttav olev inimene. Anna kordas seda, mida intervjuudeski kuulsime: ei taheta riskida ning dokumentatsioon hirmutab. Samuti muretsetakse eesti keele oskuse pärast, mis dokumentatsiooni puhul võib takistavaks osutada. Uue mõttena lisandus mõte, et looming ja ettevõtlus on paljude inimeste peades väga erinevad asjad. Loomingut ei taheta muuta rutiiniks ehk põhitööks. Raha teenimiseks on vaja teatud määral "konveierit" ja rutiinset tööd, aga hobi saab teha siis kui on tuju ja inspiratsioon. Anna kiitis heaks kohvihommikud Zoomis, mida Loomeklastris on tehtud. Sellised vestlused on tõepoolest innustavad ja toetavad. Ettepanek on neid veidi avalikumalt levitada youtube'is ja lisada venekeelsed subtiitrid. Üks vahejärelused oli ühise kooskäimise ja/või oma toodete müümise platvormi loomine. Anna meenutas hea sõnaga loomeklastris õppereisi Tallinnasse, kus nähti Põhjalas tegutsevat "loomemaja", kus sai näiteks õmblustöökojas töövahendeid ja -kohta lühiajaliselt rentida. Samuti on selline kooskäimise koht hea mõtete jagamiseks, mitte ainult oma töö äratemiseks.

Maris Jõgeva on Vormsi vallavanem. Ta postitas sotsiaalmeedias pildi arutelust ühisköögi loomise teemal. Vestlesin temaga idee ja mõttekäigu täpsustamiseks. Üks tähelepanek, mis paistab olevat universaalne kõigile loomeettevõtluse potentsiaaliga inimestele, kes veel ettevõtlusega ei tegele, on liigse asjaajamise ja bürokraatia pelgus. Meie intervjuude põhjal tekkis järelused, et koos on julgem ja soodsam. Vormsis on leitud, et kodukokal pole mõtet kõiki köögitehnika vahendeid isiklikuks kasutamiseks soetada ja kodus pole nii palju ruumigi. Ühest küljest on risk, et ühisköögil pole piisavalt kasutajaid. Teisest küljest on kindel, et kui ühiskööki pole, ei hakka mõned potentsiaalsed pisitootjad kunagi midagi tootma rohkem kui vaid oma sõpradele. Projekti eestvedajad on konsulteerinud asjakohaste ametkondadega ja jõudnud järelduseni, et näiteks liha, kala ja piimatoodetega tegelemine peab olema teistest tegevustest mõnevõrra eraldatud. Ühisköök peab võimaldama piisavalt professionaalselt toota ja toetama terviktsükli, kuni villimise või pakendamiseni välja.

Jana Budkovskaja on Prototroni ja Objekt multimeedialabori juhataja. Objekt on muuhulgas ka ühistöökeskkond. Tal on mitmekülgne kogemus seoses loomeettevõtlusega. Haridus on see, mis saab midagi päriselt muuta. Ühiskonnaõpetuses õpime maksusid, matemaatikas protsentarvutust, majandusõpetuses vana raamatu järgi Adam Smithi, ajaloos veel midagi eraldi. Aga elus on kõik üks tervik. Haridus on liiga ainetekeskne. Nii ei saagi inimesed aru, mis roll ühiskonnas on üksikisikul, mis riigil või kellelgi teisel. Liialt ollakse harjunud kellelegi teisele lootma. Inimesed kardavad ettevõtlusega alustada, sest ühtegi sarnast kogemust ettevõtlikkusega pole. Pole ettekujutust, mida ettevõtlus tähendab ja sisaldab. Ei tule sellele mõttelegi, et võiks alustada. Pigem oodatakse toetusi kelleltki, et saaks hobiga hobi tasandil edasi tegutseda.

Rühmavestluses osalesid Loomeklastri juht Piia Tamm, Töötukassa osakonnajuhataja Anneki Teelahk, Ida-Viru Ettevõtluskeskuse alustavate ettevõtjate konsultant Kersti Liiva. Sissejuhatuseks oli küsimus, kellele on ekspertide hinnangul suunatud ettevõtlusega alustamise koolitused ja toetused. Mis põhjustel osaletakse neil koolitustel, kasutatakse neid toetusi ning alustatakse ettevõtlusega? Näiteks kui töösuhe lõppenud ja inimene ei tea, mida tahab. Koolitusele läheb see, kellel on mingi baas olemas. Erasisikutele ja hiljuti alustanud ettevõtjatele. Kellel on reaalne huvi. Või on isegi ettevõtte juba registreerinud. Kindlustunde saamiseks. Koolitusi ja toetusi pakutakse ka MTÜdele.

Uuringu tutvustus. Mis mõtteid tekitab? Üksi tõesti kardetakse. Aga kuhu see ühine tegutsemise koht teha? Pensionärid on tõesti aktiivsed. Otsida kohad, kus niikuinii koos käiakse. Väärivate ülikool? Äriregistris on ettevõtlusaktiivsuse faktid eksitavad. Osad on lihtsalt registreeritud riilifirmad. Veerand kaalub alles tegelema hakkamist. Maksuametist saab usaldusväärsema info. Töötukassa maksab ettevõtlustoetust Ida-Virumaal vähem kui teistes maakondades. Õnneks viis korda suurem kui kümme aastat tagasi. Kollektivistlik suhtumine. Sõbrannad tõmbavad kaasa või teevad idee maha. "Sarafannoje raadio" (suust suhu info levitamine) töötab ja seda tuleb ära kasutada. Ideede puudus. Uued tuuled tulevad inimestelt, kes on mujal elanud. Isegi kui see on Tallinn. Aga nad kipuvad väsima ja ei suuda suuri muutusi ellu viia. Palju on abi ka õppesõitudest. Need avavad silmaringi, neid võiks olla veelgi rohkem ja otsida üha uusi inimesi, keda sõidutada. Üks levinud probleem on see, et kõigil koolitustel ja õppesõitudel kipuvad käima samad inimesed. Nemad muidugi võidavad, aga tegelikult peaks üles otsima kõige haavatavamad – keskealised vene naised. Neil on koolitusi kõige rohkem vaja. Levinud takistus ettevõtte loomisel on see, et klientidena nähakse ainult kohalikke, mitte laiemalt regioononi või maailma. Välisturule minek peaks olema loomulik soov. Karjäärinõustamine pensionäridele. Vanemas eas ettevõtlusega alustamise näiteid rohkem esile tõsta ja tutvustada. Narva laste loomemaja on niikuinii pidevalt tühi. Teha seal laadad, kus saavad lapsed müüa enda ja ka vanemate inimeste tooteid. Huviringid, noortekeskused, Eesti keele maja, keelekohvikud. Ettevõtlusõpe, õpilasfirmad. Õppereisid maakonnast välja kõigile, kes vähegi on nõus sõitma.

Materjalid mõttearenduse toetamiseks

Idaviru äriplaanis https://www.ivia.ee/wp-content/uploads/2021/01/Ida-Viru-MK-ariplaan_19.01.2021_v3.pdf on üks sihtrühm ettevõtlikud inimesed, kes võiks luua oma ettevõtte.

Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: kultuur ja loometegevus: audiovisuaalvaldkond, sõna ja keel, turundus ja kommunikatsioon, disain ja kunst, trükitööstus https://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2017/10/Uuringuaruanne_-kultuur-ja-loometegevus_-2.pdf Huvitaval kombel tööjõu-proгноosid on kõigis valdkondades küllaltki stabiilsed, st ühegi tegevusvaldkonna puhul ei näe raporti autorid ette suurt langust ega ka tormilist tõusu. Huvitavaid mõtteid koolitusvajaduse osas leiab lk 12-14. Näiteks valdkondadeülesed oskused. Samuti mainitakse projektipõhisust ja vabakutselist tegutsemist, milleni ka käesolev uuring jõudis. Lk 43 algab alapeatükk sotsiaal-demograafilistest muutustest ja siin räägitakse muuhulgas hõbemajandusest, mis ka siinses uuringus intervjuude käigus jutuks tuli. Lk 48 mainitakse tulevikus üha suurenevat seotust loomevaldkonna ja IT vahel. Rahvusvahelise trendina tuuakse välja paisuvat disaini- ning audio-visuaalvaldkonda, see on suuresti seotud moetööstuse ja mängudega. Need ei tulnud Ida-Virumaa uuringus üldse jutuks. Lk 49 kirjeldatakse kaasaegseid töövorme, mida oleme meiegi esile tõstnud. Lk 87 on alapeatükk kõrvaltööst, mis on aktuaalne Ida-Virumaa uuringu kontekstis, sest see hajutab riske ja riskipelgus on peamine põhjus, miks ettevõtjaks ei hakata.

Ettevõtte loomine on Eestis 30 aastaga muutunud imelihtsaks <https://www.stat.ee/et/uudised/ettevotte-loomine-eestis-30-aastaga-muutunud-imelihtsaks> Meie intervjuude põhjal saab öelda, et mitte piisavalt lihtsaks. Sammude arvu mõttes võib see lihtne olla, aga puuduvate eelteadmiste puhul ei osata neid samme valida. Ilmselt on üks lahendus selle imelihtsa protsessi ülevaatamine ka kommunikatsiooni ja keelekasutuse seisukohast. Kohati kasutatakse erialast terminoloogiat, mida peab eraldi endale selgeks tegema. Võimalik, et saaks ka lihtsama keelega selgitustega ettevõtte loomise protsessi toetada.

Ida-Virumaa nutika spetsialiseerumise võimaluste analüüs: lõpparuanne <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:208144> Siin on loomevaldkonnaga seoses mainitud rõivatööstust. Rohkem haakumist nutika spetsialiseerumise võimaluste (Ida-Virumaa) ja loomemajanduse vahel ei leidnud. Seegi huvitav tähelepanek.

Ettevõtluse alustamise toetuse mõjuanalüüs https://www.tootukassa.ee/web/sites/default/files/2022-01/evatanalyys_2014.pdf Uuring keskendub töötutele, kes on toetuse abil ettevõtte loonud. Meie uuringu intervjuudes mainiti sageli, et viimaseks piisaks oleks töötuks jäämine. Siis vist teeks oma ettevõtte. Kas peabki ootama töötuks jäämist?

Noorte loomeettevõtluse teemaline lõputöö TÜ Narva kolledžis https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/71428/romanova_anastassia.loputoo.pdf Lk 15 tuuakse välja, et käsitööringides enamasti ei käsitleta ettevõtlikkuse ega loomemajanduse teemat. Lk 20 loomeinimeste klassifikatsioon majanduses.

Soovitused lahendusteks

Koostöö ja paindlikkus

Mitu intervjueeritavat rääkisid, et nad tahaks oma hobiga raha teenida, aga üksi ei ole tulus või ei julge. Samuti tuli jutuks, et üksi ei tahaks kuskil oma tooteid müüa. See viib mõtteni, et oma teenuste ja toodete pakkujaid oleks, aga üksi pole seda mõistlik teha. Lahendusena võib vaadelda ühist platvormi käsitöötoodete või aiasaaduste müügiks. Platvormi vormi üle tasub eraldi mõtiskleda, kas see võiks olla mingil määral internetipõhine või ainult füüsiline, st mingi ühine pood. Tegelikult pole selles midagi uut, käsitöömaju ja laatasid on varemgi tehtud. Siin tasubki edasi mõelda, millised on reaalsed võimalused ja kuidas intervjueeritavad ja teised nende sarnased oma tooted kohale tooks. Kui see on põhitöö kõrvalt tehtav (see hoiab riskid madalamal) või hooajaline tegevus, siis peaks platvorm olema väga paindlik, mitte aasta- või kuutasupõhine. Võimalik, et alustada tasub hoopis projekti-tegevuse ja MTÜ vormis. See oleks vähem riskantne. Ühise tegutsemise koha teema kerkis ka kahes vestluses ekspertidega. Tasub tutvuda teiste piirkondade kogemusega. Vaadates, mida intervjuudes veel oma hobidest räägiti, et kuidas neid võiks ettevõtluseks arendada, siis ka need tegevused võiks olla sarnaselt müügivõimalustega ühes kohas, ühel platvormil ja võimalikult paindlikud.

Koostöö pealkirja all tuleb rääkida ka ettevõtluskoolituse pakkujate koostööst teiste organisatsioonidega. Kindlasti saab ühiselt enamat saavutada. Näiteks ühendada eesti keele õpe ja ettevõtlusaktiivsusepe Eesti Keele Majas. Õpilasfirmade ja muude noorte ettevõtlikkust edendavate projektidega (nt EduTegu). Väärivate ülikool, igasugused eakate üritused ja kokkusaamiskohad. Noortekeskused. Mõte seisneb selles, et uut asja välja töötada ja levitada on raskem kui olemasolevale ning tegutsevale juurde liita. Võidavad kõik osapooled.

Koolitus

Konkreetsel loometöö teemadel kogemusseminarid neil teemadel mida küsitluses enim oma hobidena nimetati (nt käsitöö, aiandus ja sport). Leida inimene, kes on suutnud käsitööhobi raha teenima panna ning kutsuda kasvõi virtuaalselt külla rääkima hästi konkreetselt ja samm-sammult, kuidas ta seda tegi. Konkreetsus on siinkohal väga oluline. Enim peeti praegu pakutavate koolituste puhul puuduseks liiga üldist juttu. Loomeklastri virtuaalkohtumiste salvestused varustada tõlkega ning levitada lisaks oma veebilehele Youtube'is. Siia võiks lisada ühe võimalusena töövarju ja mentorluse mõtte. Leevendamaks ebakindlust asjaajamise pärast, tuleks leida või välja töötada hästi lihtsasti jälgitav skemaatiline ülevaade kõigist sammudest, mida ettevõtte loomisel tuleb teha. Seda võiks teha koostöös äriregistri ja see skeem avaldada äriregistris, et oleks kättesaadav igapähele, kes teekonda alustab. Koolitusena ja koolituste sees korraldada nii palju õppereise kui vähegi võimalik. Avardab silmaringi, tekitab värskaid mõtteid, aitab luua tutvusi võimalike tulevaste partneritega ja sõidu ajal vabas vormis reflekteerida.

Sihtrühm

Küllaltki palju pakutakse koolitusi ja toetust töötutele. Võrreldes senisega tuleks sihtrühmana rohkem näha inimesi, kes ei kavatse oma põhitööst täielikult loobuda. Eraldi sihtrühmana käsitleda neid, kellel pole täiskohaga põhitööd – lapsehoolduspuhkusel olevad vanemad ja pensionärid. Üks sihtrühm on käsitööõpetajad ja teiste loominguliste ainete õpetajad, huviringide juhendajad. Võimalik, et nende koolitamine ettevõtluse valdkonnas on liiga suur väljakutse. Alternatiiv on vastavate tundide külastamine koos loomeettevõtjatega. See oleks ehedam ja mõjusamgi kui õpetaja poolt vahendatud üldine teadmine. Pikemas vaates on kõige olulisem jõuda laste ja noorteni. Oluline on panustada õige sihtrühma üles leidmisesse, mitte pakkuma teenuseid ainult neile, kes seda tahta oskavad.

Lisa 1 Küsitluse tekst

Tere!

Palume meie küsimustele vastata neil Ida-Virumaa inimestel, kes pole kunagi ettevõtlusega tegelenud. Loomulikult ei pea kõik inimesed ettevõtjaks hakkama, aga selle uuringu eesmärk teada saada just seda, mis põhjustel jäetakse ettevõtlusega alustamata. Uuringu on tellinud Ida-Viru Ettevõtluskeskus ja Loomeklaster, läbi viib Gurmeejooksud MTÜ. Lisainfo saamiseks kirjutage aet.kiisla@gmail.com

1) Vastake oma sõnadega, mis põhjusel pole Te ettevõtlusega alustanud. (vastused [lisas 3](#))

2) Palun märkige, millised loetletud asjaoludest on takistanud Teil ettevõtlusega alustamist:

stardikapitali puudumine

selliste oskuste puudumine, millega saaks ettevõtluses raha teenida

ettevõtlusega tegelemise oskuste puudumine

ei soovi riskida

huvipuudus

see segab mu igapäevast elurütmi

ajakulu, mis kaasneb ettevõtlusega tegelemisega

teiste inimeste tauniv suhtumine ettevõtjatesse

ei ole head äriideed

muu, täpsusta:

3) Palun märkige, kas ja millised neist tegevustest on Teie hobid:

muusika, kunst, käsitöö, kirjutamine, näitlemine, audio-visuaalne meedia, tantsimine, aiandus

4) Lühidalt Teie kohta:

Vanus

Rahvus

Elukoht

Sugu

Kui olete valmis sel teemal suuliselt põhjalikumalt vestlema, siis palun kirjutage siia oma e-mail või telefoninumber.

Lisa 2 Intervjuu küsimused ja vastused

Mis peaks teie elus muutuma, et otsustaksite ettevõtjaks hakata?

Kas vajate sisemist küpsust ja valmisolekut otsuseks või saaks teid keegi toetada ja mõjutada? (vaadata, mida ta küsitluses reaalselt vastanud on ja küsida selgitusi)

Mida teate toetustest ja koolitustest, mida pakutakse alustavale ettevõtjale? Kas olete nendega tutvunud?

Kuidas saaks hobi (küsida tema enda vastuse põhjal) panna raha teenima? Mis on esimesed ideed, kui ma seda praegu küsin? Kas oleks abi ja rohkem julgust kui keegi sama hobi esindaja oma kogemusi jagaks, kuidas ja mida tema tegi?

1) vene naine 53

Leida täpne info, kuidas ka lõpetada, mitte ainult alustada. Mulle muudkui räägitakse, et niimoodi ei tohi ettevõtja mõelda. Aga mina tahan teada, millega arvestada. Milline tegevusvorm on just mulle sobilik. Seni olen tõdenud, et FIE ja toetused ei ole head. Kõik tuttavad räägivad. Teenid või ei teeni, makse tuleb ikka maksta. Nii et ainult välised põhjused ja isegi poole põhitöö kõrvalt alustaks ettevõtlusega. Praegugi teen midagi poolametlikult, lepingute alusel. MTÜ Gagarini käsitöömaja on huvitav näide, sest ta on volikogu liige ja tema elu on lihtsam. Konkreetset näidet samas tegevusvaldkonnas oleks head. Torte teevad osad tüdrukud, kortereid remondivad ja annavad rendile. Väga huvitatud ettevõtlusega tegelemisest, lihtsalt ei saa detailidest aru. Mentorlus on oluline.

2) eesti mees 39

Lotovõidu peaks saama. Mugavustsoonis, 18 a töötanud ühes firmas ja teenin hästi. Ei taha riski võtta, peaks olema piisavalt omakapitali. Eestis on palgad ehitussektoris poolmustad, ei taha sellega kokku puutuda. Ma peaks ise samamoodi tegema, et konkurents püsida. Töötuks jäädes saan kontoris edasi töötada samas valdkonnas.

Kui keegi pakub raha ja minult vaja vaid teadmisi, siis oleks nõus. Toetustest üldjoontes tean, et on olemas. Mitte täpsemalt.

Muusika saab raha tegemiseks käia sünnipäevadel. Tänapäeval ei pea viisigi pidama, saab kõik elektrooniliselt ära teha. ATV-ga krossi sõitsin ka. Tean inimesi, kes on tortidega raha teeninud. Täitsa hea meelega kuulaks kellegi konkreetseid kogemusi.

3) vene naine 57

Ei teagi. Ei saa niimoodi üldiselt vastata. Nii sisemised kui välised põhjused.

Jooga kui ettevõttega tegeleda on raske. Covid rikkus palju ära. Inimesed on kadunud, nüüd pole raha. Lastele photoshop? See pole tõsine idee. Mul pole liidriomadusi, ise ei saaks hakkama. Ise pole organisaator. Vajan partnerit.

Olen ärikorralduse õppe läbinud. Olen kursis toetuste ja koolitustega. Koolitused on liiga üldised.

Käsitööoskused on olemas, aga sellega tegelemine on lihtsalt kallis.

Konkreetsed seminarid, kuidas reaalselt kampsuni kudumisest rahateenimiseni keegi on jõudnud.

4) vene naine 46

Töötus, koondamine. Kui kõik on OK, siis pole aega mõeldagi.

Ikka väljas, teadmised ja tugi. Vanusega väheneb entusiasm. Raske ja ebakindlus homse ees.

Tuttavate pealt näen.

Ei ole kursis. Viis aastat tagasi uurisin, aga töötukassas pakuti äriplaani kirjutamise kursust eesti keeles.

Mingite toodete või suveniiride müük? Põlled? Käsitöösse panustad ise rohkem kui hind lõpuks on. Sport – lisakursused, et saaks treenerina töötada. Aga ka see pole eriti sissetoov. Oleks küll huvitav kuulata kellegi konkreetset kogemust.

5) vene naine 34

Tööpuudus. Ma võiksin seda teha, aga ikka hirm ja ajakulu takistab. Võib-olla kolimine. Mõtteid on olnud. Tegelikult on ju hea kui saad ise oma aega planeerida. Ilmselt kui töötaks mingi aeg eraettevõttes ja näeks lähemalt, saaks rohkem julgust (töövari või roteerimine?) Mentor, kellelt õppida.

Olen küll vaadanud EASi toetust, töötukassa, Kredex vist. Ükskord spetsiaalselt uurisime abikaasaga (kes tookord jäi töötuks). IVEKi koolitused.

Käsitööd teed sõpradele kingituseks, soovitati mingit kodulehte, kus müüakse. Tunnen puudust käsitöötubadest, meistriklassidest. Nii lastele kui täiskasvanutele. Meil on peamiselt vene keeles. Hirm, kas keegi üldse tahaks. Ilmselt oleks huvitav kogemust kuulda. Õpetab ikka. Lauluring väikelastele – ei õpetaks vaid tegeletak igasuguste asjadega läbi laulmise. Laulude lindistamine ja Youtube'is teenida. Terve repertuaariga kuhugi õhtuteks restoranidesse. Sport – harrastaja peaks ikka treenerikoolituse läbima ja hakata treeneriks. Võistluste korraldamine? Aga see vist ei teeni.

Peamine põhjus on ikka mugavus ja soovimatus midagi muuta kui otsest vajadust pole. Kui, siis põhitöö kõrvalt. Praegu on lapsehoolduspuhkusel, oleks hea aeg ja võimalus.

6) vene naine 68

Elu on juba läbi. Näiteks oleks jäänud töötuks. Praegu pensionil. Ikka mõtlen, et mida võiks teha. Igasugused kursused ja stardikapital on ju olemas. Tervis peab hea olema. Huvi millegi vastu. Näen oma võimalusi, mida suudan. Ka mulle meeldib tikkida (eile nägin mingit filmi). Milleks olen võimeline. Igasugust konsultatsiooni suudaks pakkuda, võiks MTÜ avada nt üle 50 naistele karjääriplaneerimiseks.

Aiandusega saaks ikka raha teenida. Endale ja perele teen õuntest igasuguseid asju. Kui mul pensionist ei jätkuks, siis teeks ka müügiks. Tee ääres ei müüks, aga kui Narvas oleks selline poekene, kus saaks lasta edasi müüa. Tahaks tsiviliseeritult, mitte tee ääres. Kuulaks hea meelega, kuidas keegi teine on aiandusega raha teeninud. Oli üks taoline seminar Zoomis, kus jagati sarnaselt kogemusi (kuidas tatart kasvatas - Tākumetsa). Inimesed ei märka ega tule selle peale, et võiks midagi teha. Kui näidata, kuidas see reaalselt võimalik on, paneb mõtlema küll. Narvas ei teata palju, mida Ida-Virumaal tehakse. Zoom on avanud palju võimalusi. Seni on aias ikka enda jaoks ja ega ei tahakski eriti palju vaeva näha, aga samas, nõudlust on.

7) vene naine 40

iseloom peaks muutuma. ma peaks tahtma rohkem põnevust või peaks olema siiber senisest tegevusest. leiaks lahenduse kui oleks soov. mind ei saa väljast mõjutada, sest midagi välist ei takista.

olen vähe kursis, aga IVEKi olemasolust tean ja on olemas mingid toetused. olen kuulnud näiteid. või töötukassa.

kui oleks suur raamatute kogu, saaks need maha müüa. jah, oleks huvitav kuulata, kuidas keegi on suutnud lugemishuvi raha panna teenima. mulle tundub, et minu hobi on tavaline ja stereotüüpne. ei ole midagi haruldast, et raha teenida.

8) vene naine 36

kriis, mis paneb elu muutma. tuttav jäi töötuks ja läks mehest lahku.

ei julge riskida. sisemised ja välimised. ettevõtte oleks minu puhul mingi traditsioonilisem. Vaadates oma oskusi ja haridust. näen, et meie maakonnas teistsugused vajadused. kes toetab projektikirjutamisega MTÜsid? kindlasti alustaks põhitöö kõrvalt.

toetuste ja koolitustega kursis.

sport kui hobi. projektikirjutamine pole küll hobi vaid nagu lisatöö. Jalgpalliklubid teenivad, aga üldiselt MTÜd ei teeni eriti. Treeneriks? pood? spordivarustuse maaletooja? koolitused treeneritele? nad ei tahagi õppida, aga peavad kutsekvalifikatsiooni tõendamiseks. olybet. edulood innustavad, konkreetsetest kogemuste jagamisest võiks küll kasu olla.

kuidas riskide maandamist õpetada, et julgetaks? finantskirjaoskus.

Lisa 3 Ettevõtlusega mittealustamise põhjused oma sõnadega

Ei julgenud. Kartsin läbikukkumist. Ei teadnud kust saab stardikapitali.

Ei ole head äriplaani.

Ei ole kindlustunnet ei taha riskida.

Ei ole leidnud seda "oma" millega tegeleda.

Ei ole nii häid majanduslikke planeerimisoskusi

Ei ole olnud soovi ettevõtlusega tegeleda. Hirm ebakindluse ees. Töötades riigiasutuses olen alati kindel sissetuleku olemasolus oma ettevõtte puhul ei pruugi sissetulekut (eriti alguses) olla.

Hirm teadmatus ees.

Järjest rohkem mõtlen sellele et võiks alustada.

Kuna ei tunne ennast ettevõtjana

Kõrged riskid.

Ida-Virumaa elanikkond on mitte kõrge sissetulekuga

Liiga riskantne ja ebastabiilne

Minul on hea töökoht olemas

Mugavam ja turvalisem igakuise sissetuleku regulaarsuse mõttes on palgatöö

Pole leidnud endas nii erakordset annet et seda raha teenima panna.

Ei ole piisavalt põnevat äri-ideed.

Hindan palgatöö stabiilsust.

pole resurssi olnud ja ei soovi laenu võtta

Puuduv rahaline võimalus, puuduvad teadmised ja ei tahaks pankrotti minna seetõttu

Risk et iga kuu pole kindlat sissetulekut.

soovitud valdkonnas innovaatiliste projektidega tegelemiseks pole stardikapitali

Teadmiste ja oskuste puudumine

Vaba aega ei ole põhitöö kõrvalt

Väga suur töö tundub. Pole ka erilist vajadust, sest on palgatöö.

Turundus ja klientide leidmine on paras väljakutse. Kui saaks ainult tegutseda ilma turunduseta :)

Äriaga alustamiseks valitud valdkonnas on palju konkurente, suured riskid (sh madal tootlikkus, toote kõrgem hind). See ei võimaldaks nõ ära elada seega tuleks veel kuskilt sissetulekut saada/ teenida (põhitöökoht). Sellisel juhul ei jää äriaga tegelemiseks aega sest eraelu tahab ka elamist ning 24/7 olla hõivatud töötamisega (äri ja põhitöökoht) ei ole mule sobiv elustiil.

Большая ответственность не только за себя но и за своих работников.

Работа 24/7 если хочешь добиться успеха.

Сложно определиться чем именно заняться чтобы и в радость и не в минус

Боюсь рисковать я люблю стабильность.

для того чтобы открыть свое дело иметь определенные знания опыт определенный финансовый резерв уверенность в завтрашнем дне. не маловажное значение имеет определенный склад характера. До сегодняшнего дня было удобнее работать наемным рабочим.

Достаточно много вложений

Мало финансов и финансовая безграмотность

Не было необходимости!

Не было финансовой возможности и опыта

Не всем дано быть предпринимателем и брать на себя такую ответственность.

Не достаточно знаний с чего начать

Не знаю с чего начать.

Не люблю рисковать. Бизнес это не стабильность

Не могу найти помощника руководителя и руководителей среднего звена со знанием эстонского языка.

Не начала своё дело так как не смогла найти внятную информацию о формах деятельности: MTÜ OÜ..... Говорят и пишут много но конкретной информации с примерами нет. Помощи нет все говорят только общую инфо которую и без консультаций легко найти в интернете. Пыталась пройти обучение на нескольких курсах для начинающих предпринимателей где меня учили как рекламировать составлять бизнес-план рассказывали истории как Амундсен собирал команду и прочее. Это шикарно и полезно но конкретно пошагово как выбрать форму существования бизнеса? Что подойдёт именно для меня? Как закрыть предприятие? Как действовать в случае если повисли долги итп. Без ответов на базовые вопросы глупо обсуждать страничку в Инстаграм и в игры на формирование команды с такими же несчастными сокурсниками играть. Так помывкавшись какое-то время я решила что выгода от собственного дела не стоит затраченных усилий денег времени здоровья-моего и близких. Что своё дело-это мечта которой в реальной жизни пока нет места.

Не начинала бизнес из-за опасности провала (потери вложенных средств). Так же пугали налоги и годовая отчетность

Не приходило хорошей мысли вокруг которой начать дело

Не хватает активности

Никогда не задумывалась об этом

Нужен анализ рынка будет ли востребован мой товар.

Нет стартового капитала

Отсутствие идеи отсутствие нужных знакомств

Отсутствие стартового капитала

По причине недостатка информации относительно начала собственнго бизнеса недостатка связей страх перед неизвестностью страх не справиться остаться в долгах

По причине не хватки знаний, желания и смелости

Потому что я не могу определиться чем мне хочется заниматься. Не могу определить какая бизнес идея будет приносить свои плоды как для общества так и для меня (в материальном виде).

Работала в бюджетной организации.

Считаю что свое дело надо начинать на свои деньги которых не было на тот момент. Так как свой бизнес кажется мне не таким надёжным. Можно потерять больше чем заработать. К тому же недостаточная поддержка малого и среднего бизнеса со стороны государства.

У меня нет своего дела .я работала на крупных предприятиях работа была интересной имелся карьерный рост

Я думаю, что не справлюсь с этим в одиночку

Lisa 4 Краткое содержание

Люди, которые ранее никогда не занимались предпринимательством, не хотят рисковать. На втором месте отсутствие навыков или денег. Наиболее распространенными хобби являются рукоделие, садоводство и спорт.

Рекомендуемые действия для улучшения ситуации можно разделить на три подгруппы: совместная работа и гибкость, обучающие курсы, а также целевая аудитория.

Совместная работа и гибкость:

- 1) Люди хотят действовать больше вместе, чем в одиночку. Знакомиться с домами творчества и тому подобным в других регионах.
- 2) Формы сотрудничества должны быть гибкими, так как люди не хотят заниматься творческим предпринимательством постоянно и с полной нагрузкой.
- 3) Гибкие формы деятельности- проектная основа, некоммерческие организации, индивидуальное предпринимательство, товарищество с ограниченной ответственностью.
- 4) Сотрудничество между такими организациями, которые предлагают людям различные развивающие виды деятельности - это экономия ресурсов и усиление деятельности друг друга.

Обучение:

Встречи с представителями конкретных сфер деятельности.

Разъяснение конкретных шагов в начале предпринимательской деятельности.

Конкретные разъяснения между различными формами деятельности для осуществления выбора. Учебные поездки, наставники (менторы).

Целевая группа:

Найти целевые группы, которые больше всего нуждаются в обучении и поддержке и/или наиболее реально начнут заниматься предпринимательством. Пенсионеры, родители, находящиеся в отпуске по уходу за детьми, дети и молодые люди.